

**BOSNA I HERCEGOVINA
TUŽILAŠTVO – TUŽITELJSTVO BIH
SARAJEVO**

A - 187/04

I N F O R M A C I J A

o položaju, organizaciji, kadrovsko – materijalnoj osposobljenosti
Tužilaštva – Tužiteljstva BiH u 2003.godini i stanju kriminaliteta u
Bosni i Hercegovini u 2003.godini.

Sarajevo, januar 2004.godine

UVODNE NAPOMENE

Polazeći od činjenice da je Tužilaštvo BiH poseban organ Bosne i Hercegovine, čije ustrojstvo je kao i ustrojstvo Suda Bosne i Hercegovine prema stavku 12.1 Deklaracije Vijeća za provedbu mira još na sastanku u Madridu 15. i 16. Prosinca 1998.godine izjednačeno sa ustrojem vladavine zakona u Bosni i Hercegovini i označeno kao preduvjet trajnog mira i samoodrživog gospodarstva u Bosni i Hercegovini, te uvažavajući odredbe Ustava BiH u pogledu zaštite prava i osnovnih sloboda građana Bosne i Hercegovine i ujedno odgovarajući na zahtjev postavljen Tužilaštvu Bosne i Hercegovine Zakonom o tužilaštvu BiH⁽¹⁾, u pogledu upoznavanja Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine o stanju predmeta u Tužilaštvu BiH i stanju kriminaliteta u BiH, uz postojanje činjenice da Tužilaštvo BiH bilježi nepunu godinu svog postojanja u borbi za vladavinu prava i provedbu zakona kroz otkrivanje i gonjenje učinilaca krivičnih djela, nedvojbeno je značajno da se Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine informiše:

- I O položaju, organizaciji i kadrovsko – materijalnoj osposobljenosti Tužilaštva BiH sa osvrtom na položaj, organizaciju i kadrovsko – materijalnu osposobljenost tužilaštava u Bosni i Hercegovini u 2003.godini,**
- II Stanju kriminaliteta iz prvostepene nadležnosti Tužilaštva BiH u 2003.godini,**
- III Stanju kriminaliteta u Bosni i Hercegovini – sa osvrtom na stanje kriminaliteta u tužilaštvima Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta u 2003.godini,**
- IV O mogućim prijedlozima mjera i aktivnosti u cilju stvaranja pretpostavki i uslova za efikasnije vršenje tužilačke dužnosti u Tužilaštvu BiH, kao i u tužilaštvima RS-a, Federacije i Brčko Distrikta.**

¹ Član 13 Zakona o Tužilaštvu BiH (»Službeni glasnik BiH« br.24/02)

I Položaj, organizacija i kadrovsko – materijalna osposobljenost Tužilaštva BiH sa osvrtom na položaj, organizaciju i kadrovsko – materijalnu osposobljenost tužilaštava u Bosni i Hercegovini u 2003.godini.

1. Položaj i organizacija Tužilaštva BiH i tužilaca u Tužilaštvu BiH sa osvrtom na položaj i organizaciju tužilaštava u BiH.

Uloga i položaj Tužilaštva BiH i tužilaca definisana je u prvom redu razlozima osnivanja Tužilaštva BiH i to prvenstveno s ciljem ostvarivanja nadležnosti države Bosne i Hercegovine i poštivanja ljudskih prava i zakonitosti na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine⁽²⁾.

Ostvarivanju ovog cilja i jačanju uloge tužilaca BiH doprinjela je reforma kompletnog pravosudnog sistema koja je još u toku i koja je uz ostale transformacije rezultirala izmjenom dosadašnjih i donošenjem novih KZ BiH i ZKP BiH⁽³⁾ kao osnovnih propisa kojima je dalje definisana uloga i položaj Tužilaštva BiH i tužilaca koji čine Tužilaštvo BiH.

Zakonom o krivičnom postupku BiH koji je stupio na snagu 01.03.2003.godine tužioci Tužilaštva BiH, kao i tužioci u tužilaštvima u FBiH i u RS-u, donošenjem Zakona o krivičnom postupku FBiH i RS-a⁽⁴⁾ koji su stupili na snagu 01.08.2003.godine i 01.07.2003.godine, kao i tužioci Brčko Distrikta BiH donošenjem Zakona o krivičnom postupku Brčko Distrikta BiH koji je stupio na snagu još 01.04.2001.godine⁽⁵⁾, po prvi put na prostorima Bosne i Hercegovine postali su dominus litis predkrivičnog i istražnog postupka. Ovim zakonima tužioci u cijeloj Bosni i Hercegovini dobili su ovlaštenja za otkrivanje i identifikaciju učinilaca krivičnih djela, fiksiranje i otkrivanje dokaza u istražnom postupku, što značajno mijenja položaj tužilaca u odnosu na ranije zakonsko rješenje kada je tužilac imao samo ovlaštenje gonjenja pred sudom učinilaca krivičnih djela. Ovako zakonsko rješenje položaja tužioca u krivičnom postupku je posljedica i rezultat ukupnih transakcijskih promjena u društvu i neophodnosti usklađivanja sa nastalim promjenama prvenstveno u tipu vlasništva, prelasku na tržišne uslove privređivanja, kao i zahtjeva građana i društva u cjelini na suprotstavljanju svim

² Član 1. i 2. Zakona o Tužiteljstvu – Tužilaštvu BiH (»Službeni glasnik BiH« br.24/02)

³ KZ BiH i ZKP BiH (»Službeni glasnik BiH« br.3/03)

⁴ ZKP FBiH (»Službeni list FBiH« br.36/03)

ZKP RS-a (»Službeni list« br.50/03)

⁵ ZKP Brčko Distrikta BiH (»Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH« br.7/00) koji je prestao važiti donošenjem ZKP-a Brčko Distrikta BiH (»Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH« br.10/03)

vidovima kriminala a posebno korupcije, zloupotrebe droga, trgovine ljudima, vidova organizovanog kriminala i zaštite svih vrijednosti koje se štite krivičnim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine.

Ovakvom novom ulogom u krivičnom postupku tužioci Bosne i Hercegovine su dobili i ulogu nadzora i usmjeravanja rada nad ovlaštenim službenim osobama i to: Državne granične službe, policijskih organa FBiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, sudske policije, carinskih organa, organa finansijske policije, poreskih organa i organa vojne policije⁽⁶⁾, odnosno zajedničkog postupanja sa navedenim službama u postupcima otkrivanja učinilaca krivičnih djela i dokumentovanja radnji ovih učinilaca, ali u uslovima apsolutne zaštite i poštivanja ljudskih prava zaštićenih međunarodnim konvencijama inkorporiranih Ustavom Bosne i Hercegovine i u potpunosti pretočenim u osnovna načela krivičnog i krivično – procesnog prava Bosne i Hercegovine.

Navedene zakonske odrednice nužno govore o činjenici da je ostvarivanje uloge Tužilaštva Bosne i Hercegovine determinisano strukturom i organizacijom navedenih službi zbog čega se kao neophodnost javlja potreba u izvjesnom prestrukturiranju organizacije navedenih institucija a u smislu efikasnijeg djelovanja i povezivanja sa Tužilaštvom Bosne i Hercegovine na državnom nivou (transformacija nekih je već u toku), mada iskustva u dosadašnjem radu Tužilaštva BiH nose samo pozitivne impresije kada je u pitanju saradnja sa ovim institucijama na nivou entiteta i iskazuju spremnost u zajedničkoj borbi protiv svih vidova kriminala kako organizovanog unutar Bosne i Hercegovine tako i van državnih granica.

Vezano za ostvarivanje svoje nadležnosti na području cijele teritorije Bosne i Hercegovine uloga Tužilaštva BiH dalje je specificirana kroz odredbu ZKP-a BiH⁽⁷⁾ prema kojoj tužilac BiH može u konkretnim predmetima koji su u nadležnosti Suda BiH davati potrebna uputstva tužilaštvima u FBiH, RS-u i Brčko Distriktu BiH, a koja odredba je jedini vid povezanosti u smislu centralizacije tužilačke organizacije na području cijele Bosne i Hercegovine koja nije u dovoljnom obliku izražena obzirom da se odnosi samo na predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine a u kom smislu bi trebalo inicirati buduća zakonska rješenja u cilju jačeg povezivanja i centralizacije, brže razmjene podataka i efikasnijeg djelovanja tužilačke organizacije kao cjeline na području cijele Bosne i Hercegovine, te kroz jače povezivanje i šire ingerencije Tužilaštva BiH u cilju stvaranja jedinstvene centralizovane tužilačke

⁶ Član 20. st.1. tč.g) član 35. i članovi 218. i 219. ZKP-a BiH

⁷ Član 37. ZKP-a BiH.

organizacije BiH, stručno osposobljene da se uspješno suprotstavi svim trendovima suvremenog kriminala, posebice organizovanog kriminala koji podrazumijeva postojanje organizirane grupe kriminalaca čiji su članovi prema dosadašnjem iskustvu Tužilaštva BiH uvezani i djeluju kao cjelina vršeći kriminogene aktivnosti u svim dijelovima teritorije Bosne i Hercegovine. Zbog svega navedenog dosadašnji trendovi kretanja kriminala u Bosni i Hercegovini upućuju na razmišljanja o neophodnosti jače centralizacije tužilačke organizacije u Bosni i Hercegovini kao modernoj decentralizovanoj državnoj tvorevini, a potrebu za tim opravdava sama funkcija i bit postojanja Tužilaštva Bosne i Hercegovine sa prevashodnom ulogom na otkrivanju i gonjenju učinilaca krivičnih djela propisanih Zakonom Bosne i Hercegovine i Krivičnim zakonima FBiH, RS-a i Brčko Distrikta kada je istim ugrožen suverenitet, teritorijalni integritet, politička neovisnost, nacionalna sigurnost i međunarodni subjektivitet BiH, te kada su istim prouzrokovane ozbiljne reperkusije i štetne posljedice za privredu BiH ili ozbiljna ekonomska šteta za BiH, ma gdje se nalazili ili izvršili navedeno krivično djelo u okviru granica cijele Bosne i Hercegovine.

Nadalje, bitno je napomenuti da Tužilaštvo BiH ostvaruje svoju ulogu i u okviru međunarodnog prava i sukladno Zakonu o tužiteljstvu BiH⁸) nadležno je za primanje zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć u kaznenim stvarima a u skladu sa Zakonima multilateralnim i bilateralnim sporazumima i konvencijama, uključujući i zahtjeve za izručenje ili predaju traženih osoba od strane sudova ili organa na području BiH i drugih država, odnosno međunarodnih sudova ili tribunala, a čime uz Sud BiH Tužilaštvo BiH brani samoopstojnost države BiH van njenih granica i ravnopravno sa ostalim državama u regionu i šire, stara se o dosljednoj primjeni međunarodnih ugovora koje je ratifikovala BiH, međunarodnih konvencija u okviru međunarodnog kaznenog prava, ujedno štiteći kredibilitet i ugled Bosne i Hercegovine usko saradujući sa organima gonjenja evropskih država. Ovakav vid saradnje u zajedničkoj borbi sa zemljama regiona protiv svih vidova međunarodnog organiziranog kriminala Tužilaštvo BiH je ostvarilo u protekloj godini sa nekoliko evropskih zemalja a najupečatljiviji slučaj takve saradnje je primjerice bio sa organima gonjenja Njemačke i to u okviru otkrivanja i gonjenja krivičnog djela krivotvorenja novca, te sa interpolima drugim evropskim zemljama u okviru otkrivanja i gonjenja učinilaca drugih krivičnih djela.

⁸ Član 12. stav 2. Zakona o tužiteljstvu Bosne i Hercegovine (»Službeni glasnik BiH« br.24/02)

2. Organizaciona struktura Tužilaštva – Tužiteljstva BiH i tužilaštava u BiH

Organizaciona struktura Tužilaštva BiH propisana je Zakonom o tužilaštvu BiH, a pobliže definisana Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju Tužilaštva Bosne i Hercegovine prema kojima unutarnju organizaciju Tužilaštva sačinjavaju ured glavnog tužioca, kolegij, tužilački odjeli i uprava tužilaštva. Prema strukturi Tužilaštvo BiH sačinjavaju dva odjela i poseban odjel za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju a kojim odjelima rukovodi po jedan od zamjenika glavnog tužioca, a isti se sastoje od određenog broja tužilaca Tužilaštva BiH.

Prvi odjel se sastoji od tri odsjeka i to:

- *Odsjek sigurnosti koji obuhvata postupanje za krivična djela terorizma, krivična djela protiv integriteta Bosne i Hercegovine i krivična djela iz člana 192 do 194.*
- *Odsjek za borbu protiv droge koji obuhvata postupanje za krivična djela vezana za ilegalnu trgovinu narkoticima.*
- *Opći odsjek koji obuhvata zahtjeve za izručenje, molbe za pravnu pomoć i pitanje iz oblasti međunarodne pomoći i saradnje, pitanja vezana za sukob nadležnosti, saradnju sa drugim tužilaštvima, sudovima i drugim organima i organizacijama.*

Drug i odjel se sastoji od dva odsjeka i to:

- *Odsjek za ratne zločine i zločine protiv čovječanstva koji obuhvata postupanje za krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom osim djela iz člana 192. do 194. KZ BiH,*
- *Opći odsjek koji obuhvata postupanje za krivična djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina, krivična djela povrede autorskih prava, protiv pravosuđa i druga krivična djela.*

Posebni odjel se sastoji od tri odsjeka i to:

- *Odsjek za borbu protiv korupcije koji obuhvata postupanje u krivičnim djelima korupcije, protiv službene i druge odgovorno dužnosti,*

- *Odsjek za organizirani kriminal koji obuhvata postupanje protiv učinilaca koji vrše krivična djela u dogovoru, pripremanje krivičnih djela, udruživanje radi vršenja krivičnih djela i organizirani kriminal,*
- *Odsjek za privredni kriminal koji obuhvata postupanje u krivičnim djelima protiv privrede i jedinstva tržišta te krivičnim djelima iz oblasti carina.*

Značajno je napomenuti da u sklopu posebnog odjela za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju prema izmjeni Zakona o Tužilaštvu BiH⁹) dužnosti tužilaca obnašaju tri međunarodna tužioca od kojih je jedan zamjenik glavnog tužitelja i ujedno rukovodi radom posebnog odjela, a koji odjel će se u budućnosti najvjerojatnije proširivati u odnosu na broj međunarodnih tužilaca.

Upravom Tužilaštva BiH rukovodi glavni tužilac uz pomoć tajnika a upravu čine ured tajnika tužilaštva, odjel za registar i arhivu, odjel za finansijsko materijalne poslove, odjel za odnose sa javnošću i odjel za opće administrativno – tehničke i pomoćne poslove.

U cilju otklanjanja nejasnoća valja napomenuti da je Tužilaštvo BiH odlukom Visokih sudskih i tužilačkih vijeća osnovano i počelo sa radom 27.01.2003.godine izborom i stupanjem na dužnost glavnog tužioca, jednog zamjenika glavnog tužioca i dva tužioca, te da je skoro čitavu 2003.godinu radilo sa ovako malim brojem tužilaca a o čemu će biti riječi i u drugim dijelovima informacije.

Radi sveobuhvatnijeg sagledavanja tužilačke organizacije u BiH, kao cjeline, bitno je istaći, da pored Tužilaštva BiH sa stvarnom i mjesnom nadležnošću na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine za krivična djela predviđena Krivičnim zakonom BiH, organizaciono odlukom Visokih sudskih i tužilačkih vijeća BiH predviđeno je egzistiranje u FBiH, Federalnog tužilaštva FBiH i 10 Kantonalnih tužilaštava, u RS-u Republičkog tužilaštva RS-a i 5 Okružnih tužilaštava, te Javnog Tužilaštva Brčko Distrikta BiH u Brčko Distriktu.

U odnosu na raniju organizaciju tužilaštva u Bosni i Hercegovini, a u cilju centralizacije tužilačkih ureda u kantonima, odlukom Visokih sudskih i tužilačkih vijeća BiH izvršena je reorganizacija tužilaštava, kojom je došlo do ukidanja općinskih tužilaštava i oformljavanja kantonalnih – okružnih tužilaštava, što s aspekta efikasnosti borbe protiv svih vidova kriminala iz kantonalne – okružne nadležnosti se cijeni kao značajna odluka u daljem unapređenju rada tužilaštava i ukupno tužilačke organizacije.

⁹ Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Tužilaštvu BiH (»Službeni glasnik BiH« br.3/03)

Mjesna i stvarna nadležnost kantonalnih – okružnih tužilaštava podudara se sa mjesnom i stvarnom nadležnošću općinskih – opštinskih sudova i kantonalnih – okružnih sudova, što znači da je došlo do koncentracije otkrivanja i gonjenja učinilaca krivičnih djela u kantonalne – okružne urede tužilaca za sva krivična djela kako iz nadležnosti općinskih, tako iz nadležnosti kantonalnih – okružnih sudova. Nadalje, Federalno tužilaštvo u FBiH postupa u postupcima pred Vrhovnim sudom FBiH u prvostepenim postupcima i u postupcima redovnih pravnih lijekova u krivičnim predmetima, te u drugim postupcima u skladu sa zakonima FBiH.

Nasuprot ovome, Republičko tužilaštvo u RS-u nema prvostepenu nadležnost i postupa u postupcima pred Republičkim sudom RS-a po redovnim pravnim lijekovima u krivičnim predmetima, te u drugim postupcima u skladu sa zakonima RS-a, dok Javno tužilaštvo Brčko Distrikta preuzima otkrivanje i gonjenje učinilaca krivičnih djela i postupa pred sudovima Brčko Distrikta BiH a u skladu sa zakonima Brčko Distrikta BiH.

Valja istaći da je reizbor i imenovanje u nekim dijelovima BiH od strane Visokih sudskih i tužilačkih vijeća BiH u smislu ustanovljavanja kantonalnih i okružnih ureda tužitelja završen, dok je za jedan manji broj još u toku. Izborom novih tužilačkih kadrova u sklopu cjelokupne reforme i reorganizacije pravosuđa u Bosni i Hercegovini ustanovit će se efikasan kadrovski osposobljeno, neovisan i modernan pravosudni sistem u Bosni i Hercegovini i tužilaštva u Bosni i Hercegovini će kao punopravni članovi evropskog pravosudnog sistema odgovoriti zahtjevima borbe protiv kriminalnih aktivnosti bilo koje vrste kako unutar Bosne i Hercegovine, tako i u saradnji sa susjednim zemljama u suzbijanju međunarodnog kriminaliteta.

3. Kadrovska osposobljenost Tužilaštva BiH sa osvrtom na kadrovsku osposobljenost tužilaštava u BiH

Jedna od osnovnih pretpostavki za uspješno obavljanje svake pa i tužilačke dužnosti je kadrovska osposobljenost, jer samo kadrovski osposobljeno tužilaštvo može uspješno obavljati tužilačku dužnost.

Tužilaštvo BiH je po odluci Visokih sudskih i tužilačkih vijeća BiH počelo sa radom 27.01.2003.godine kada su izabrani, kako je već naprijed navedeno, glavni tužilac, zamjenik glavnog tužioca i dva tužioca, koji su sve do 01.12.2003.godine savladavali priliv predmeta pristiglih u

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, te rješavali probleme i stvarali pretpostavke za uspješan rad Tužilaštva BiH za koji period gledajući sa ove vremenske distance i procjenjujući broj predmeta može se reći da je Tužilaštvo BiH u 2003.godini radilo sa nedovoljnim brojem kadrova. Izborom od strane Visokih sudskih i tužilačkih vijeća šest novih tužilaca koji su stupili na dužnost 01.12.2003.godine problem nedovoljnog broja tužilačkih kadrova u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine je riješen, ali ne u potpunosti, obzirom, da je Odlukom Visokih sudskih i tužilačkih vijeća BiH predviđen izbor i imenovanje još tri tužioca, koji broj tužilačkih kadrova sveukupno bi zadovoljavao kadrovske potrebe Tužilaštva BiH, svakako cijeneći broj predmeta i broj prijavljenih lica u proteklom periodu a nadasve težinu predmeta koje dolaze u rad Tužilaštvu BiH, tako da se može zaključiti da se Tužilaštvo Bosne i Hercegovine još uvijek nalazi u suštini u fazi oformljavanja za rad sa punim kadrovskim kapacitetom.

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine 2003.godinu. odnosno prvu godinu svog rada završilo je sa nacionalnom strukturom tužilačkih kadrova koju čine 5 Bošnjaka ili 50%, 4 Srba ili 40% i 1 Hrvat ili 10%.

U odnosu na stručno, administrativno – tehničku i prateću službu u toku cijele 2003.godine Tužilaštvo Bosne i Hercegovine se nalazilo u ozbiljno teškoj situaciji u smislu nedostatka broja uposlenika pratećih službi, a istu jasno prikazuje podatak da je Tužilaštvo Bosne i Hercegovine završilo svoj rad u 2003.godini sa samo jednim uposlenikom u pisarnici tužilaštva, jednim uposlenikom u Uredu tužitelja i tri daktilografa, a koje stručno i administrativno – tehničko osoblje obzirom na organizaciju rada u Tužilaštvu neophodno prati rad tužilačkih kadrova i koji broj uposlenika je gotovo nemoguće mogao obezbjediti tekuće savladavanje priliva predmeta u Tužilaštvu BiH. Usporavanje i teškoće odnosno nemogućnost popune predviđenih i neophodnih ovih radnih mjesta izazvale su objektivne okolnosti koje su iziskivale u skladu sa Zakonom o Tužilaštvu BiH donošenje, a zatim usvajanje, od strane Visokih sudskih i tužilačkih vijeća BiH Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju Tužilaštva BiH, raspisivanje natječaja, te vremenskog perioda za neophodne procedure provođenja istog.

No bez obzira na naprijed navedeno sigurno je da će Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u 2004.godinu ući izborom navedenih tužilaca, kadrovski mnogo osposobljenije, te uposlenjem i popunjavanjem neophodnih radnih mjesta administrativno – tehničkih i stručnih službi, mnogo spremnije za obavljanje poslova zakonima Bosne i Hercegovine stavljenim u nadležnost Tužilaštva.

4. Materijalno – tehnička osposobljenost Tužilaštva BiH i tužilaštava u BiH

Kada je u pitanju materijalno – tehnička osposobljenost Tužilaštva BiH kao prvo vrijedno je napomenuti da je donošenjem Zakona o sudskoj i tužilačkoj funkciji još u 2000.godini poboljšana materijalna položaj nosilaca tužilačke funkcije na području cijele Bosne i Hercegovine koji je adekvatno riješen i u odnosu na nosioce tužilačke funkcije u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i koji je u velikoj mjeri zadovoljavajući, te je isti doveden u ravan sa dostojanstvom, ugledom, složenošću i odgovornošću tužilačke dužnosti, a ujedno predstavlja branu eventualnim pokušajima nezakonitih uticaja na tužilačke kadrove.

Sjedište Tužilaštva Bosne i Hercegovine nalazi se u jednoj od zgrada bivše Vojarne »Ramiz Salčin«, gdje se Tužilaštvo Bosne i Hercegovine nalazi privremeno do završetka adaptacije zgrade na istoj lokaciji. Osposobljavanje i adaptaciju zgrade u kojoj je smješteno Tužilaštvo BiH i u kojoj je isto radilo u 2003.godini urađeno je sredstvima koje je donirala Evropska komisija i dijelom sredstava koje je obezbjedilo Vijeće ministara BiH a kompletan namještaj i jedan dio kompjutera donirala je Vlada Španije. Vijeće ministara je učestvovalo u kupovini dva automobila marke »Passat« i jednog terenskog vozila marke »Vitar« kao neophodnih za rad Tužilaštva BiH obzirom da nadležnost tužilaštva pokriva teritoriju cijele Bosne i Hercegovine, te da se vrlo često u postupcima otkrivanja i gonjenja učinilaca krivičnih djela iz nadležnosti Tužilaštva BiH pojavljuje potreba za hitnim odlaskom tužilaca na lice mjesta izvršenja krivičnog djela.

Imajući u vidu naprijed navedeno može se konstatovati da je materijalno tehnička osposobljenost Tužilaštva Bosne i Hercegovine zadovoljavajuća s tim da valja napomenuti da su opravdana očekivanja da u budućnosti ista bude i poboljšana obzirom da je Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, kao i određen broj tužilaštava u Bosni i Hercegovini, obuhvaćeno projektom EU i ICITAP-ovim projektom »Vladavina prava«, i u kojem projektu su predstavnici Tužilaštva BiH kroz radne grupe uzeli aktivno učešće a koji projekt podrazumijeva progresivan razvoj informacionog sistema tužilaštava, u cilju pojednostavljenja organizacije i toka posla u tužilaštvima a što će povećati učinkovitost, transparentnost i povjerenje u tužilaštvo i pravosuđe. Oba projekta će biti realizirana putem finansijskih doprinosa za nabavku opreme za tužilaštva i sudove u BiH.

U odnosu na materijalno – tehničku osposobljenost tužilaštava u Bosni i Hercegovini, u Federaciji i RS-u, sa izuzetkom Brčko Distrikta BiH, još uvijek je izražen problem kod većine tužilaštava u modernizaciji

sredstava za rad tako da mnogim nedostaju računari koji problem u okviru ukupne tužilačke organizacije je jedan od prioritetnih problema, koji će izvjesno biti riješen u skoroj budućnosti, a opet imajući u vidu da naprijed navedeni projekti EU i ICITAP-a u dugoročnoj budućnosti predviđaju osmišljavanje uvezivanja jedinstvenim programom u informacioni sistem pojedinačno tužilaštava čime se svakako u budućnosti nameće i potreba uvezivanja rada tužilaštava u Bosni i Hercegovini u jedinstven računarski sistem sa centralnom bazom podataka kompletne tužilačke organizacije u Bosni i Hercegovini.

Gorući problem u većem broju tužilaštava u Bosni i Hercegovini predstavlja nedostatak radnih prostora, koji problem je postojao i ranije, ali preuzimanjem vođenja istrage od strane tužioca donošenjem novih zakona u krivičnom postupku, došlo je do usložnjavanja ovog problema. Gotovo je nezamislivo da tužioci vode istrage, saslušavaju svjedoke i ispituju osumnjičene, u kancelarijama u kojima sjede čak primjerice i po pet tužilaca. Obzirom da u kantonalnim i okružnim tužilaštvima ovaj problem treba riješiti preko kantonalnih budžeta logično je da se pojavljuje skeptičan odnos u pojedinim tužilaštvima u izvjesnost rješavanja ovog problema.

Vezano za pitanje materijalno – tehničke obezbjeđenosti tužilaštava a imajući u vidu osnovne karakteristike tužilačke organizacije i pravosuđa u cjelini, nesumnjivo se mora spomenuti ideja već nekoliko godina inicirana u oblasti pravosuđa o neophodnosti postojanja Zakona o sudskom i tužilačkom budžetu, te promjeni načina finansiranja sudova i tužilaštava u smislu da se sredstva za plate tužilaca i sudija, kao i plate administrativnih radnika, te sredstva za materijalne troškove, obezbjeđuju na državnom odnosno federalnom i republičkom nivou u budžetima iz kojih bi se doznacavala u tužilačke i sudske budžete na ovim nivoima, čime bi se eliminisali svi eventualni lokalni uticaji i čime bi smisao principa neovisnosti i samostalnosti pravosudnih organa u potpunosti bio ispunjen.

II Stanje kriminaliteta iz prvostepene nadležnosti Tužilaštva BiH u 2003.godini.

Ostvarivanje funkcije otkrivanja i krivičnog gonjenja učinilaca krivičnih djela od strane tužioca je izuzetno složen zadatak. Složenost tog zadatka uzrokovana je činjenicom da uspješnost tužilaca u ostvarivanju ovog zadatka u širem smislu zavisi od osposobljenosti, ažurnosti i

efikasnosti u postupanju nužnih saradnika – ovlaštenih službenih lica u timu tužioca prilikom vođenja istraga.

Zadatak Tužilaštva s jedne strane u širem smislu je generalna prevencija i s druge strane specijalna prevencija izražena kroz otkrivanje i progon učinilaca, gdje je od ključnog značaja procjena osnova sumnje da bi se uopšte otvorila istraga protiv određenog lica, a što je vezano i za zaštitu građana od mogućeg neutemeljenog istraživanja.

Vezano sa naprijed navedenim postoji nekoliko pokazatelja pomoću kojih je moguće ocijeniti uspješnost postupanja Tužilaštva u postupcima otkrivanja i gonjenja učinilaca krivičnih djela. To su prvenstveno pokazatelji o broju otkrivenih krivičnih djela i izvršilaca tih djela, donesenim naredbama za sprovođenje istrage, odlukama tužilaca da se istraga ne pokrene ili otvorena istraga obustavi, te pokazatelji o podnesenim sudu optužnicama i krajnjem rezultatu optužnica kroz broj osuđujući, oslobađajućih i odbijajućih presuda.

Tužilaštvo BiH je u periodu od početka svoga rada od 27.01.2003. godine do 31.12.2003.godine dobilo saznanja kroz 350 predmeta o izvršenim krivičnim djelima, od kojih u 202 predmeta ili 57,8% je otkrivenih 457 izvršilaca krivičnih djela, dok u 148 ili 42,2% predmeta su dokumentovana izvršena krivična djela ali počinioci nisu otkriveni. Uglavnom, navedeni podatak o neotkrivenim učinocima krivičnih djela se odnosi na krivična djela krivotvorenja novca i pronalazak krivotvorenih novčanica u sitnim apoenima kod građana koji su očigledno dobro napravljeni falcifikat novčanice dobijali po prodavnicama i ne znajući da su iste krivotvorene. U navedenim situacijama je vrlo teško razotkriti prave učinioce ovog krivičnog djela odnosno lica od kojih su građani dobijali ove novčanice i koja su umišljajno iste stavljala u opticaj.

No, bez obzira na navedenu činjenicu iskazani podaci otkrivenosti učinilaca ukazuju da isti nije na zavidnom nivou, zbog čega će Tužilaštvo BiH ovom problemu morati u narednom periodu posvetiti posebnu pažnju.

U prvoj nepunoj godini svog postojanja u krivičnim predmetima protiv poznatih izvršilaca Tužilaštvo BiH je naredilo sprovođenje istraga protiv 218 lica ili 47,7% od ukupno 457 otkrivenih izvršilaca krivičnih djela, kao i istrage protiv 34 pravna lica.

Od ovog broja otvorenih istraga u Tužilaštvu BiH je u toku prikupljanje dokaza i istraga još traje protiv 89 lica ili 40,8%, dok je protiv 130 lica ili 59,2% i 34 pravna lica Tužilaštvo okončalo istragu i Sudu protiv navedenih lica podnijelo optužnicu.

Na prijedlog Tužilaštva BiH u toku istrage Sud BiH donio je rješenje o određivanju pritvora protiv 107 lica ili 49% od ukupnog broja lica protiv kojih je Tužilaštvo vodilo istragu. Obzirom da Tužilaštvo BiH i Sud BiH nemaju prostorije namjenski osposobljene za zadržavanje lica lišenih slobode od strane policije, a do donošenja Odluke o stavljanju prijedloga za određivanje pritvora, Tužilaštvo je imalo stalni problem oko smještaja ovih lica u vremenu tzv.zadržavanja, koji problem je riješen krajem 2003.godine u saradnji sa MUP-om Kantona Sarajevo.

U 2003.godini Tužilaštvo BiH nije obustavilo niti jednu istragu, a što govori u prilog dobre procjene postojanja osnova sumnje prilikom donošenja odluka od strane Tužilaštva o otvaranju istraga protiv počilaca krivičnih djela.

Protiv svih 130 lica i 34 pravna lica podnijete Sudu BiH optužnice u 2003.godini su u cjelosti potvrđene od strane sudije za prethodno saslušanje a što govori o studioznosti prikupljanja dokaza od strane Tužilaštva i zakonitosti prikupljanja istih obzirom da prema odredbama ZKP-a BiH optužnica može biti odbijena od strane sudije za prethodno saslušanje ukoliko su dokazi prikupljeni na nezakonit način ili pak kršenjem ljudskih prava zagantovanih svakom građaninu Bosne i Hercegovine Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, odnosno, iz razloga što optužnicom nije predloženo dovoljno dokaza za postojanje osnovane sumnje da je svako optuženo lice počinilo krivično djelo za koje se optužuje.

Jedan od najdelikatnijih dijelova tužilačkog posla jeste procjena postojanja osnova sumnje, da bi se moglo narediti sprovođenje istrage, s jedne strane, i s druge strane zaštita građana od mogućeg neosnovanog vođenja istrage a što zavisi od isključive procjene postojanja osnova sumnje od strane tužioca uz uvažavanje principa in dubio pro reo (činjenice u sumnji tumače se u korist osumnjičenog) u kojoj situaciji tužilac donosi odluku da neće narediti sprovođenje istrage. Vezano za naprijed navedeno Tužilaštvo je u odnosu na 8 lica ili 1,75% od ukupnog broja poznatih osumnjičenih lica odlučilo da neće donositi naredbu o sprovođenju istrage.

Ispravnost tužilačkih odluka, posebno optuženja uvijek se cijeni sa aspekta donesenih presuda od strane Suda u odnosu na ova optuženja. Od 130 optuženih lica Sud Bosne i Hercegovine u odnosu na 50 lica ili 38,4% donio je presude.

Sud Bosne i Hercegovine je donio osuđujuće presude u odnosu na 46 lica ili 92%, za jedno lice utvrdio krivičnu neodgovornost usljed neuračunljivosti i donio oslobađajuće presude u odnosu na 3 lica ili 6%, dok je u odnosu na 76 lica ili 58% suđenje u toku pred Sudom Bosne i Hercegovine, kao i protiv 34 pravna lica. Niti za jednu optužnicu Tužilaštva BiH nije donesena odbijajuća presuda od strane Suda BiH.

Naprijed navedeni nizak broj i procenat lica protiv kojih je donesena oslobađajuća presuda, kao i činjenica da ni jedna optužnica presudom nije odbijena, govori u prilog kvaliteta optužnica Tužilaštva BiH i ujedno temeljitosti provedenih istraga u kojima su prikupljeni dokazi i dokumentacija na osnovu kojih su u postupku dokazane optužbe. Ovo stoga što je osnovni princip da je teret dokaza na tužiocu i da tužilac na suđenju, gdje se svi dokazi neposredno provode, mora prezentirati dokaze da bi dokazao svoju tvrdnju u odnosu na optuženu osobu.

Nakon podizanja optužnice, a po prijedlozima Tužilaštva BiH, Sud BiH donio je rješenja o produženju pritvora protiv 49 lica ili 37,6% od ukupnog broja optuženih lica. Ukoliko se ovaj podatak usporedi sa brojem lica (107) protiv kojih je predlagan i određen pritvor u toku istrage, može se konstatovati da Tužilaštvo BiH zahtjevanje pritvora, kao jedne od mjera za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog odnosno optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka, koristi samo u situacijama u kojima je to zaista neophodno, odnosno istu i ne koristi ukoliko se prisustvo osumnjičenog odnosno optuženog može postići nekom blažom mjerom, a iz čega se može izvesti zaključak da i u pogledu ovog instituta Tužilaštvo BiH nastoji zaštititi prava građana Bosne i Hercegovine na slobodu i sigurnost ličnosti i ista ograničiti samo kada je to neophodno u krivičnom postupku i kada je to u skladu sa zakonom i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima⁽¹⁰⁾.

Tužiocima Tužilaštva Bosne i Hercegovine su nakon podizanja optužnica koristili institut sporazuma o priznanju krivnje koji je prvi put uveden u krivično procesno zakonodavstvo na prostorima Bosne i Hercegovine donošenjem novih zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, RS-a i Brčko Distrikta BiH⁽¹¹⁾, i koji do sada u krivičnom procesnom pravu nije postojao. Ovaj institut daje mogućnost tužiocima da nakon podizanja optužnice pregovaraju o uslovima priznanja krivnje sa optuženim licima i omogućava tužiocima da preko već optuženih lica dobiju informacije o novim činionicima krivičnih djela i dokazima koje će moći koristiti u budućim postupcima, a što je posebno važno kod krivičnih djela organizovanog kriminala korištenjem kojeg instituta se

¹⁰ Član 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima

¹¹ Član 231. ZKP BiH, član 246. ZKP FBiH, član 238. ZKP RS-a i član 231. ZKP Brčko Distrikta BiH

može doći do članova organizovane grupe kriminalaca o kojima tužilac prethodno nije imao saznanja. Ovaj institut, iskustva su Tužilaštva BiH, ujedno ubrzava završetak krivičnog postupka protiv optuženog lica sa kojim se sklapa sporazum o priznanju krivnje, što postupak čini efikasnijim i ekonomičnijim.

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je u proteklom periodu sporazum o priznanju krivnje sklopilo sa 19 optuženih lica ili 14,6% od ukupnog broja optuženih lica, koje sporazume je prihvatio Sud Bosne i Hercegovine i kojim licima su presudama Suda Bosne i Hercegovine izrečene krivične sankcije navedenim sporazumima prihvaćene i od strane Tužilaštva BiH i od strane optuženih lica.

Ocjena efikasnosti suzbijanja kriminaliteta može se dati kroz podatke o kaznenoj politici, odnosno vrsti izrečenih krivičnih sankcija od strane suda. Slijedeći statističke podatke, prema kojima je Sud BiH osuđujućim presudama osudio na kazne zatvora 32 lica ili 69,5% na novčane kazne 6 lica ili 13% , i izrekao uslovne osude prema 8 lica ili 173%, može se zaključiti da je kaznena politika na zadovoljavajućem nivou i u funkciji suzbijanja kriminala, te da se može očekivati da će ove kazne ispuniti osnovnu svrhu svoga izricanja i svrhu kažnjavanja u smislu KZ BiH⁽¹²⁾, a potvrda čega je i u činjenici da je Tužilaštvo BiH na navedene presude Suda uložilo samo jednu žalbu.

Naprijed navedeno potvrđuje i podatak da je pored izricanja sankcija učiniocima krivičnih djela Sud BiH presudama, a po prijedlozima Tužilaštva BiH, oduzeo 200 kg opojne droge – marihuane, od 3 lica oduzeo stečenu protivpravnu imovinsku korist u iznosu od 59.192,50.- KM i izrekao dvije novčane kazne kao sporedne.

Radi boljeg razumijevanja naprijed navedenih statističkih podataka nužno je obrazložiti strukturu i vrstu krivičnih djela za koje je Tužilaštvo BiH vodilo istrage i optuživalo učinioce istih u 2003.godini.

Naime, od ukupnog broja otkrivenih krivičnih djela i otkrivenih 457 izvršilaca 60,1% ili 275 osumnjičenih izvršili su krivična djela iz Glave XVIII protiv privrede i jedinstva tržišta te krivična djela iz oblasti carina, i to krivično djelo krivotvorenja novca⁽¹³⁾ najveći broj lica – 112 ili 40,7%, zatim krijumčarenja⁽¹⁴⁾ 70 lica ili 25,4%; carinske prevare⁽¹⁵⁾ 60 lica ili

¹² Član 6. i 39. KZ BiH

¹³ Član 205. KZ BiH

¹⁴ Član 214. KZ BiH

¹⁵ Član 216. KZ BiH,

1,8%; pranja novca⁽¹⁶⁾ 44 lica ili 16%; i jedno lice krivično djelo nedopuštene trgovine⁽¹⁷⁾.

Pored navedenih osnovnih krivičnih djela iz ove glave KZ-a BiH 11 lica ili 5,8% je optuženo za udruživanje i organizovani kriminal⁽¹⁸⁾. Najkarakterističniji oblik organizovanog kriminala je vezan za izvršenje krivičnog djela pranja novca za koje je optuženo 39 lica uz osnovna djela porezne utaje kao krivičnih djela propisanih KZ FBiH i KZ RS⁽¹⁹⁾, a po kojim optužnicama je za BiH, FBiH i RS nastupila ukupna šteta samoizvršenjem ovih krivičnih djela u iznosu od 29.736.301 KM. Oblici organiziranog kriminala vezano za ovu glavu krivičnog djela pojavljuju se i kod krivičnog djela krivotvorenja novca u kojem slučaju, a koji je vodilo Tužilaštvo BiH, je jedan dio organizirane grupe suđen u Njemačkoj.

Iskustva Tužilaštva BiH su da organizirani kriminal transformiše svoje pojavne oblike i da u Bosni i Hercegovini uz korupciju predstavlja opasnost ništa manju nego li u ostalim dijelovima svijeta i zemljama Evrope. Nakon niza aktivnosti u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije provedenih u svijetu kroz aktivnosti UN, Svjetske banke, Međunarodnog monetarnog fonda, Svjetske trgovinske organizacije, organizacije za ekonomsku saradnju i posebno Evropske unije koja je usmjerena ka sprečavanju i suzbijanju organiziranog kriminala i korupcije proteklih godina je sprovedeno i niz aktivnosti u Bosni i Hercegovini. U prvom redu značajno je napomenuti da je Bosna i Hercegovina ratifikovala Konvenciju UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, krivično pravnu i građansko pravnu Konvenciju protiv korupcije i konačno donošenjem KZ BiH, KZ FBiH, KZ RS i KZ Brčko Distrikta BiH utemeljila gonjenje i kažnjavanje organiziranog kriminala udruživanje i dogovor prema kojim odredbama je predviđeno kažnjavanje lica za samu pripadnost organiziranoj grupi kriminalaca ili organiziranoj grupi ljudi udruženoj radi činjenja krivičnih djela. Pored navedenog posebno je značajno podvođenje pod krivično pravnu normu propisivanje krivičnog djela pranja novca koje podrazumijeva krivičnu odgovornost za svakog onog ko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni krivičnim djelom primi, zamijeni, drži, njima raspolaže, upotrijebi u privrednom ili drugom poslovanju, ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti a koje krivično djelo je predviđeno u KZ BiH, KZ FBiH, KZ RS i KZ Brčko Distrikta BiH⁽²⁰⁾. Ovo krivično djelo je posebno značajno sa aspekta sistemskog sprječavanja učinilaca krivičnih djela da protivpravno stečen novac ili imovinu koriste u zakonitom poslovanju i životu uopšte s jedne strane a s

¹⁶ Član 209. KZ BiH,

¹⁷ Član 212. KZ BiH

¹⁸ Član 247., 249. i 250. KZ BiH

¹⁹ Član 273. KZ FBiH i član 287. KZ RS

²⁰ Član 209. KZ BiH, član 272. KZ FBiH, član 280. KZ RS i član 265. KZ Brčko Distrikta BiH

druge strane istrage i praćenja kretanja kapitala kroz banke i druge institucije mogu završiti uspješnim otkrivanjem učinilaca krivičnih djela zloupotrebe droga, trgovine ljudima, poreznih utaja itd. Vezano za naprijed navedeno podsjećamo da su u funkciji sprečavanja pranja novca u FBiH, RS i Brčko Distriktu BiH prije navedenih inkriminacija u krivičnim zakonima doneseni zakoni o sprečavanju pranja novca kao program mjera kontrole novčanih tokova sa obavezujućim ponašanjem za sve institucije čije je poslovanje vezano za novčane tokove.

Kada su u pitanju krivična djela čiji statistički prikaz je upravo naveden svakako je značajno spomenuti da je izmjenom krivičnih zakona na nivou Federacije BiH, RS i Brčko Distrikta BiH pored ranije postojeće jedne odredbe vezano za poreze kao novo rješenje u ovim zakonima inkriminisano više krivično-pravnih radnji što je u odnosu na ranija zakonska rješenja obuhvatilo više vrsta ponašanja iz oblasti poreza i time smanjilo mogućnost izbjegavanja krivične odgovornosti mnogo šireg broja lica koja su učestvovala ili pomagala u poreznim utajama. Ovo je naročito značajno kada se ima u vidu da se ovim krivičnim djelima direktno nanosi šteta budžetima entiteta i budžetu BiH.

Govoreći o ovoj glavi krivičnih djela nužno je napomenuti a kako je naprijed u informaciji navedeno da je Tužilaštvo BiH optužilo 34 pravna lica i to za djela upravo iz ove glave i to pranja novca i porezne utaje s tim da je takođe značajno napomenuti, obzirom, da je krivična odgovornost pravnih lica po prvi put ustanovljena donošenjem novih krivičnih zakona da se presudama pravnim licima mogu izreći krivično-pravne sankcije novčane kazne, kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe te mjere sigurnosti objava presude i zabrana obavljanja određene privredne djelatnosti. Ove sankcije se mogu posmatrati i značajne su sa dva aspekta i to naknade štete prouzrokovane budžetu, i eliminacije pravnog lica u poslovnim tokovima izricanjem kazne prestanka pravnog lica te kroz mjeru sigurnosti objava presude postoji značaj sa aspekta generalne prevencije uticaja na druga pravna lica da prilikom poslovanja ne vrše ista ili slična krivična djela.

Druga veća grupa krivičnih djela za koja je Tužilaštvo BiH u 2003. godini protiv osumnjičenih lica vodilo istrage i podnosilo optužnice je sadržana u glavi XVII KZ BiH krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Od ukupnog broja otkrivenih krivičnih djela i otkrivenih 457 izvršilaca 117 lica ili 25,6% osumnjičeno je za izvršenje krivičnih djela iz ove glave KZ BiH, i to za krivična djela krijumčarenja osoba⁽²¹⁾ 62 lica ili 52,9%, neovlaštenog prometa opojnim

²¹ Član 189. KZ BiH

drogama⁽²²⁾ 25 lica ili 21,3%, trgovine ljudima i zasnivanje robskog odnosa i prevoz osoba u robskom odnosu⁽²³⁾ 18 lica ili 15,3% lica, međunarodnog vrbovanja radi prostitucije⁽²⁴⁾ 9 lica ili 7,6%, te krivična djela ugrožavanje osoba pod međunarodno-pravnom zaštitom i neovlašten promet oružjem i vojnom opremom⁽²⁵⁾ ukupno 3 lica ili 2,5%.

U odnosu na ovu grupu krivičnih djela značajno je napomenuti da su pojedina lica optužena paralelno za izvršenje dva ili tri djela iz ove glave jer iskustva Tužilaštva govore da krivično djelo međunarodnog vrbovanja radi prostitucije uglavnom je vezano za krivično djelo trgovine ljudima ili obratno. Navedene karakteristike za prethodnu grupu krivičnih djela vezano za organizovani kriminal se analogno mogu primjeniti i na ovu grupu krivičnih djela za koja je 28 lica ili 21,5% od ukupnog broja optuženih lica optuženo za udruživanje i organizovani kriminal.

Ulazeći u organizovanu borbu protiv trgovine ljudima i zloupotrebe droga na nivou evropskih država, svjetskih organizacija i asocijacija a imajući u vidu da problem trgovine ljudima, međunarodno vrbovanje radi prostitucije, te promet opojnim drogama predstavlja međunarodni problem Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju UN protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama iz 1978.godine, te Protokola za spriječavanje, zaustavljanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito ženama i djecom, a koji je donesen u okviru Konvencije UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala.

Kada je u pitanju krivično djelo međunarodnog vrbovanja radi prostitucije u kojim predmetima se u najvećoj mjeri koristi institut zaštićenog svjedoka⁽²⁶⁾ ističemo da je Tužilaštvo BiH imalo izvanrednu saradnju sa EUPM – Jedinicom za teški i organizovani kriminal (MOK) koji su odigrali ključnu ulogu na zaštiti i smještaju svjedokinja. Također je Tužilaštvo ostvarilo dobru saradnju sa ne vladinim organizacijama čiji programi obuhvataju smještaj i zaštitu svjedoka u ovim krivičnim djelima.

Nezaobilazno se mora spomenuti procesuiranje genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina, protiv civilnog stanovništva, ranjenika i bolesnika, ratnih zarobljenika, te ostalih iz ove grupe krivičnih djela predviđenih Glavnom XVII KZ BiH⁽²⁷⁾, čije procesuiranje će Tužilaštvo BiH, kako je već poznato i u javnosti, preuzeti stvaranjem neophodnih uslova za rad na ovim predmetima u Sudu BiH i Tužilaštvu BiH a

²² Član 195. KZ BiH

²³ Član 185. i član 186. KZ BiH.

²⁴ Član 187. KZ BiH

²⁵ Član 192. i 193. KZ BiH

²⁶ Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka («Službeni glasnik BiH» br.3/03)

²⁷ Član 171. do 184. KZ BiH

izvjesno se očekuje da će to biti tri grupe predmeta, i to predmeti Haškog tužioca u kojima su optužnice stupile na pravnu snagu, predmeti u kojima su haški tužioc otvorili istragu, te određen broj predmeta rađenih po Rimskim pravilima puta. Takođe je izvjesno da će se neki od predmeta genocida i ratnog zločina voditi i na kantonalnim sudovima o čemu će biti prethodno izgrađeni kriteriji po kojima će se određivati ova nadležnost.

Tužilaštvo BiH je u 2003. godini imalo u radu i određen broj predmeta protiv 38 ili 8,3% poznatih izvršilaca od ukupnog broja predmeta protiv poznatih izvršilaca zbog krivičnih djela predviđenih u krivičnim zakonima Federacije BiH, Republike Srpske, te ostalim zakonima. Za navedena krivična djela u nekim predmetima je Tužilaštvo BiH preuzelo gonjenje od tužilaštava u FBiH i RS direktno ili odlukom o preuzimanju u nadležnost predmeta Suda BiH, a uglavnom se radi o krivičnim djelima falsifikovanje novca, zloupotrebe položaja i porezne utaje. Pored ovih krivičnih djela Tužilaštvo BiH je imalo u radu 4 predmeta za krivična djela predviđena Zakonom o autorskim pravima i krivična djela predviđena Zakonom o industrijskom vlasništvu za koja krivična djela cijenimo da će doći do povećanja broja prijava u narednom periodu, a imajući u vidu opšte poznate prilike u Bosni i Hercegovini vezano za zaštitu autorskih prava i industrijskog vlasništva, te činjenicu da su u zaštiti ovih prava nedavno izvršeni neznatni pomaci u Bosni i Hercegovini, te da je Bosna i Hercegovina u evropskim razmjerama država sa najnižim stepenom zaštite ovih prava.

Pored datih statističkih podataka Tužilaštvo BiH je u radu u 2003. godini imalo i 53 predmeta u postupcima izručenja osumnjičenih, optuženih i osuđenih osoba⁽²⁸⁾ i postupaka za pružanje međunarodne pravne pomoći i izvršenje međunarodnih ugovora u krivično pravnim stvarima⁽²⁹⁾. U druge države izručeno je 6 osoba a u 13 predmeta nije udovoljeno zahtjevima za izručenje iz razloga što se radilo o državljanima BiH što je prema odredbama ZKP-a BiH značilo da nije ispunjena jedna od osnovnih pretpostavki za izručenje, a to je, da osoba čije se izručenje traži nije državljanin BiH. U ostalom broju predmeta radilo se o pružanjima i traženjima međunarodne pravne pomoći vezano za koje su impresije Tužilaštva BiH da u ovom segmentu međunarodnog prava BiH i Tužilaštvo BiH ravnopravno sa ostalim zemljama ostvaruje međunarodnu pravnu pomoć.

Ne zanemarivog značaja su predmeti označeni u Tužilaštvu BiH kao »KTA« predmeti a kojih je Tužilaštvo imalo u radu 362, u koje spadaju

²⁸ Glava XXXI – Član 414. do 430. ZKP BiH

²⁹ Glava XXX – Član 407. do 413. ZKP BiH

razna istraživanja povodom saznanja – indicija o eventualno izvršenim krivičnim djelima, korespodencija sa svim tužilaštvima na području Bosne i Hercegovine u smislu davanja stručnih mišljenja od strane Tužilaštva BiH vezano za primjenu krivičnih zakona i zakona o krivičnom postupku, razmatranje izvještaja institucija Bosne i Hercegovine, donošenje odluka u okviru sukoba nadležnosti entitetskih tužilaštava, te razna druga pitanja vezana za krivični postupak. Neophodno je istaći, da se radi o predmetima koji često iziskuju proučavanje kompletnih predmeta, da bi se uopšte moglo dati mišljenje o istom, a kojih predmeta je Tužilaštvo BiH u 2003. godini riješilo 114 ili 31,4%.

Rezimiranja radi, Tužilaštvo BiH u 2003.godini je imalo u radu svih vrsta, ukupno 765 predmeta, a slijedeći podatke o pristizanju predmeta u prvoj polovini januara 2004.godine u vrijeme izrade ove Informacije može se prognozirati da će doći do povećanja rasta broja predmeta u narednom periodu a pogotovo imajući u vidu činjenicu da je rad po predmetima u 2003. godini u stvari počeo tek iza 01.03.2003.godine kada je stupio na snagu KZ i ZKP BiH.

Pored izvršavanja osnovnih zadataka otkrivanja i gonjenja počinitelja krivičnih djela Tužilaštvo BiH je u 2003.godini uzelo aktivno učešće u svim aktivnostima u Bosni i Hercegovini vezanim za borbu i zaštitu protiv svih vidova kriminala i preventivnim aktivnostima na zaštiti od istih.

Tužioci Tužilaštva BiH su u 2003.godini učestvovali u radu Tima za praćenje i ocjenu primjene Krivičnih zakona (CLIAT) u saradnji sa Ministarstvom pravde BiH; u radu Odjela za prevenciju međunarodnog kriminala i Odjela za probleme kriminala pri Vijeću Evrope; kao i u radu Internacional comision konferenciji »Putevi ka pomirenju«, transparentin internacional – Centru za zastupanje i pravnu pomoć u borbi protiv korupcije i OHR-ovoj radnoj grupi »Vladavina prava«.

Takođe Tužilaštvo BiH je učestvovalo na brojnim seminarima vezano za žrtve trgovine u saradnji EUPM i IOM, o zaštiti svjedoka u Organizaciji vijeća Evrope, borbi protiv organiziranog kriminala u Organizaciji Evropske komisije i simpoziju o mladima u Organizaciji UNICEF-a.

Značajno je spomenuti učešće na sastanku Regionalne grupe tužilaca – Centra za borbu preko graničnog kriminala u Regionu sa sjedištem u Bukureštu te sastanku CARDC Regional project Police na nivou zemalja Jugoistočne Evrope.

Nadalje tužiocu u Tužilaštvu BiH imaju stalni angažman u radnoj grupi za izradu komentara ZKP-a u Organizaciji Vijeća Evrope, programu podrške

Tužilaštvima BiH – CARDS program, programu Zahtjev za pomoć koperaciji stalni otvoreni konkurs koji vodi španska agencija za međunarodnu saradnju, radnoj grupi za implementaciju projekta budućeg krivičnog gonjenja ratnih zločina BiH, radnoj grupi za vladavinu prava pri Vijeću ministara BiH, državnoj grupi za borbu protiv trgovine ljudima međunarodnog vrbovanja za prostituciju.

Pored naprijed navedenog Tužilaštvo BiH je ostvarilo veći broj kontakata i sastanaka sa predstavnicima OHR-a, KAFAO-a, EUPM-a, IOM-a, OSC-a, Centra za ljudska prava, Instituta za nestale osobe, Carinskim upravama Federacije i RS-a, MUP-ovima Federacije i RS-a, Predstavnicima Tužilaštava u Federaciji i RS-u, a vezano za konkretne predmete i uopšteno za utvrđivanje i dogovaranje strategije u zajedničkom radu na planu suzbijanja i borbe protiv svih vidova kriminala, te otkrivanju i gonjenju počinitelja krivičnih djela.

III Stanje kriminaliteta u Bosni i Hercegovini – sa osvrtom na stanje kriminaliteta u tužilaštvima Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta u 2003.godini.

Zakonom o Tužilaštvu Bosne i Hercegovine⁽³⁰⁾ prema kojem su Federalno Tužilaštvo Federacije BiH, Republičko Tužilaštvo Republike Srpske i Javni tužilac Brčko Distrikta BiH obavezni na kraju svake godine dostaviti podatke o stanju kriminaliteta i dostavljati svoje izvještaje Glavnom Tužiocu Tužilaštva BiH stvorena je po prvi put u Bosni i Hercegovini situacija koja obezbjeđuje slijevanje na jedno mjesto godišnjih podataka, a koji se odnose na stanje kriminaliteta u cijeloj državi, što smatramo da je također jedan od značajnih elemenata u borbi protiv kriminala na državnom nivou, a što otvara perspektivu i za preventivne programe i strategije u borbi na suzbijanju svih vidova kriminala.

Pojedinačno posmatrajući podatke i kretanje kriminala u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko Distriktu BiH u 2003.godini pokazatelji su sljedeći:

U Republici Srpskoj tužilaštva sa područja mjesne nadležnosti Republičkog tužilaštva RS-a sa sjedištem u Banja Luci su u 2003.godini imala u radu 11.083 predmeta protiv 16.007 lica od kojeg broja do

³⁰ Član 13. stav 3. Zakona o Tužilaštvu BiH

01.07.2003.godine kada je stupio na snagu novi KZ RS-a kojim je tužilac preuzeo istragu, u radu je bilo 6.968 predmeta protiv 10.451 lica.

Od ukupnog broja primljenih predmeta tužilaštva u Republici Srpskoj su riješila predmete protiv 6.831 lica s tim da su od ovog broja protiv 5.010 punoljetnih lica podigla optužnice.

Tužilaštva u Republici Srpskoj su u 2003.godini imala u radu 456 predmeta protiv 676 maloljetnih lica u kojima protiv 64 maloljetnika nije vođen postupak i gdje je tužilaštvo procjenjivalo cjelishodnost vođenja istog dok su 22 predmeta ustupljena drugim tužilaštvima a u 127 predmeta protiv 187 maloljetnih lica izrečene su vaspitne mjere.

Pored navedenih predmeta u kojima su pored otkrivanja preduzeta i gonjenja punoljetnih i maloljetnih učinilaca krivičnih djela tužilaštva u Republici Srpskoj su imala u radu 6.525 predmeta, uključujući i predmete iz ranijih godina a u kojima su razmatrani razni prijavljivani događaji i vršene provjere u smislu postojanja krivičnih djela i od kojih predmeta je 2.959 završeno u tužilaštvima Republike Srpske.

U toku 2003.godine tužilaštva Republike Srpske su zaprimila 6.068 prijava o izvršenim krivičnim djelima protiv nepoznatih lica, odnosno uz neriješene prijave protiv nepoznatih lica iz ranijih godina imala u radu ukupno 29.578 prijava protiv nepoznatih lica od kojih je u toku 2003.godine riješeno 1.045, koji postotak otkrivenosti izvršilaca krivičnih djela je jako mali a što predstavlja problem u cijeloj Bosni i Hercegovini s kojim problemom se suočavaju i tužilaštva u Republici Srpskoj, a o čemu će biti riječi i u daljem tekstu.

Po optužnicama tužilaštva u Republici Srpskoj sudovi u Republici Srpskoj su donijeli presude protiv 5.214 lica i to osuđujuće protiv 4.656 lica ili 89,2%, i oslobađajuće i odbijajuće ukupno protiv 558 lica ili 10,7%, a što ukazuje na jako dobar kvalitet optuženja i procjenu dokaza tužilaštava u Republici Srpskoj.

Međutim, broj lica i to 2.550 ili 54,7% kojima je izrečena uslovna osuda ovim presudama ukazuje na relativno blagu kaznenu politiku sudova RS-a, a pogotovo kada se ima u vidu da je 1.027 ili 22,0% lica osuđeno na novčanu kaznu i 1.044 ili 22,4% na kaznu zatvora. Pojedinačno posmatrajući izrečene kazne zatvora 31% je kazni zatvora do 3 (tri) mjeseca, 24% do 6 (šest) mjeseci, 16% do 1 (jedne) godine, 20% do 2 (dvije) godine i 9% preko 5 (pet) godina, dolazi se do zaključka da su izrečene kazne zatvora jako blage a što dalje daje potvrdu konstataciji o relativno blagoj kaznenoj politici sudova RS-a. Moguće opravdanje za

ovako relativno blagu kaznenu politiku je struktura krivičnih djela za koja su od strane tužilaštava u Republici Srpskoj optužena lica u 2003.godini. Naime, prema podacima dobijenim od Republičkog tužilaštva RS-a najveći broj lica osuđen po naprijed navedenim osuđujućim presudama je za krivična djela, primjera radi, krađe, tjelesne povrede, šumske krađe i falsifikovanja isprave, za koja je kao maksimalna kazna, gledano naprijed navedenim redosljedom, propisana kazna zatvora 3 (tri), 2 (dvije) i 5 (pet) godina a za koja krivična djela je presuđeno ukupno 1.532 lica što je u odnosu na broj ukupno presuđenih lica 32,9%, koji procenat postaje i veći uz ostala takođe lakša krivična djela, a što ukazuje na to da se oštrija kaznena politika od sudova u RS-u nije ni mogla očekivati.

Međutim, navedeni podatak nije u tolikoj mjeri zabrinjavajući, obzirom da na kaznenu politiku tužilaštava mogu uticati ulaganjem žalbi, koliko je zabrinjavajući podatak da je na sudovima u Republici Srpskoj u 2003.godini ostalo neriješeno optuženja protiv 207 lica optuženih za krivično djelo ubistva, 202 lica optužena za krivična djela teške tjelesne povrede, 1.320 lica optuženih za krivična djela teške krađe, 286 lica optuženih za krivična djela razbojništva, 532 lica optužena za krivična djela ugrožavanje javnog saobraćaja, 184 lica za krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja i 12 lica optuženih za ratni zločin, što u ostala nenabrojana krivična djela čini ukupan broj od 7.360 lica optuženih u 5.090 predmeta, a što bi moglo postati ozbiljan problem ukoliko primjenom novog ZKP-a RS dođe do povećanja broja optuženja što je za očekivati u narednom periodu obzirom na okvirni zakonski rok od 6 (šest) mjeseci postavljen ZKP-om RS-a⁽³¹⁾ za završetak istraga.

U odnosu na 2002.godinu u RS-u, u 2003.godini prijavljeno je više 4.195 poznatih izvršilaca, 45 više maloljetnih izvršilaca krivičnih djela te izvršenja krivičnih djela u kojima nisu otkriveni izvršiocu 1.660 više nego u 2002. godini. Ovi podaci nedvojbeno pokazuju da je u Republici Srpskoj kriminal u porastu a koji porast prema uporednim podacima nije pratio i porast otkrivenosti nepoznatih izvršilaca kao ni porast optuženja od strane tužilaštava i osuđujućih presuda od strane sudova u RS. U strukturi krivičnih djela nije došlo do bitnijih promjena u odnosu na 2002. godinu pa je u 2003. godini nastavljen trend vršenja krivičnih djela protiv imovine ali je došlo do povećanja broja istraženih i prijavljenih lica krivičnih djela pranja novca i poreske utaje te krivičnih djela ubistva, teške tjelesne povrede, nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja i eksplozivnih naprava kao i nasilničkog ponašanja te krivičnih djela

³¹ Član 225. stav 3. ZKP-a RS-a

ugrožavanja javnog saobraćaja, dok je maloljetnički kriminal u RS u neznatnom porastu.

U 2003. godini u FBiH tužilaštva sa područja mjesne nadležnosti Federalnog tužilaštva FbiH su primila u rad prijave protiv 24.747 lica što je u odnosu na 2002. godinu više za 5.307 ili 27,2% lica. Ako se ima u vidu da su tužilaštva FBiH iz 2002. godine imala neriješenih 7.178 prijava onda se broj prijava koje su tužilaštva u FBiH imala u radu u 2003. godini penje na broj od 31.937 prijava.

Uz naprijed navedeni broj prijava protiv punoljetnih lica tužilaštvima Federacije Bosne i Hercegovine prijavljeno je i 2.038 maloljetnih učinilaca krivičnih djela prema kojima je u 421 slučaju izrečena vaspitna mjera i u 9 slučajeva kazna. Zanimljiv podatak je da je u 2002. godini prijavljeno 2.665 maloljetnih izvršilaca krivičnih djela ili 30,7% više u odnosu na 2003. godinu, a što govori da je maloljetnički kriminal u Federaciji BiH u opadanju.

Od ukupno navedenog broja prijavljenih lica tužilaštva u FBiH su vodila istrage protiv 11.048 lica a sudovima u Federaciji BiH protiv 9.674 ili 39% od ukupnog broja prijavljenih lica podnijela optužnice koji broj je približan broju optuženja iz 2002. godine, kada je optuženo 9.806 lica.

Sudovi u Federaciji BiH po optužnicama tužilaštava Federacije BiH iz 2003. godine i ranijih godina donijeli su presude protiv ukupno 6.908 lica i to osuđujuće protiv 6.109 lica što je za 3.244 manje presuđenih lica nego u 2002. godini. Sudovi u FBiH su donijeli oslobađajućih presuda protiv 568 lica i odbijajućih presuda protiv 231 lica.

Procenat od 88,4% osuđujućih presuda u odnosu na ukupan broj od 6.908 donesenih presuda u Federaciji BiH svakako govori u prilog kvaliteta podignutih optužnica od strane tužilaštava FBiH.

No međutim, posmatrano sa aspekta izrečenih krivičnih sankcija osuđenim licima kaznena politika sudova se doima jako blago a što u okviru generalne prevencije može uticati na dalji rast kriminaliteta u Federaciji BiH. Naime, od ukupnog broja 6.109 osuđenih lica protiv 3.450 lica ili 56,4% izrečene su uslovne osude, 1392 lica ili 22,7% osuđeno je na kazne zatvora i protiv 322 lica ili 5,2% izrečene su novčane kazne. Istini za volju u 2002. godini uslovnih osuda izrečeno je protiv 5.843 lica što je više nego u 2003. godini, ali uzimajući u obzir da je u 2002. godini osuđeno ukupno 9.313 lica odnosno 3.204 lica više nego u 2003. godini,

ne može se ustvrditi da ovaj podatak govori o pooštavanju kaznene politike sudova u Bosni i Hercegovini u 2003. godini.

Tužilaštva u Federaciji BiH su reagovala na ovako blagu kaznenu politiku i u 2003. godini uložila protiv presuda 949 žalbi, od kojeg broja je 308 uvaženo, 262 odbijene i ostalo neriješeno 379 žalbi na drugostepenim sudovima.

Podatak koji je zabrinjavajući u Federaciji BiH je broj neriješenih optužnica na sudovima. O ovom problemu je bilo riječi u dijelu Informacije koja se odnosi na Republiku Srpsku. U sudovima u Federaciji BiH na kraju 2003. godine ostalo je neriješeno optuženja protiv 14.220 lica (radi se o optuženjima iz 2003. godine i ranijim godinama), kojim problemom bi se trebali pozabaviti sudovi i u cilju zadovoljenja pravde privesti kraju ovaj enormno veliki broj neriješenih predmeta, a tužilaštva razmotriti moguće načine uticaja u cilju završenja ovih predmeta obzirom da po Zakonu o krivičnom postupku tužilaštvima nije data mogućnost da utiču na ubrzanje postupaka.

Brčko Distrikt BiH je specifičan u odnosu na Entitete BiH, obzirom da je u Brčkom Distriktu BiH stupanjem na snagu ZKP-a Brčko Distrikta BiH⁽³²⁾ 1.04.2001.godine tužioci u Tužilaštvu Brčko Distrikta preuzeli vođenje istrage u postupku gonjenja i otkrivanja učinilaca krivičnih djela. Tužilaštvo Brčko Distrikta BiH u 2003.godini vodilo je ukupno istraga protiv 797 lica od čega iz ranijih godina protiv 236 lica, a od kojeg broja je završilo u 2003.godini istraga protiv 471 lica i to podizanjem optužnice protiv 331 lica s tim da je ukupno sa riješenim predmetima iz ranijih godina u Brčko Distriktu u 2003.godini ukupno optuženo 1.532 lica. Iskustva Tužilaštva Brčko Distrikta BiH prema kojem krivični postupak u prosjeku traje 11 (jedanaest) mjeseci, govori u prilog efikasnosti u primjeni novih rješenja u krivičnom postupku, a koje iskustvo tužilaca u Brčko Distriktu BiH nije zanemarivo, obzirom da je to Tužilaštvo kako je već naprijed rečeno sa najdužim periodom primjene rješenja o krivičnom postupku u kojem je tužilac taj koji rukovodi istragom, otkriva i goni učinioce krivičnih djela.

Nadalje, Tužilaštvo pored navedenih predmeta je u 2003.godini imalo u radu 84 predmeta protiv maloljetnih izvršilaca krivičnih djela od kojih je protiv 36 lica okončalo postupak; ukupno 620 KTA predmeta i to 276 iz ranijih godina koji predmeti predstavljaju opis određenih događaja koje treba razmotriti i odlučiti da li se radi o krivičnim djelima.

³² ZKP Brčko Distrikta BiH (»Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH« broj 7/00)

Takođe Tužilaštvo Brčko Distrikta BiH je u 2003.godini imalo 2.805 predmeta protiv nepoznatih izvršilaca od čega 1.643 neriješena iz ranijih godina, a od kojeg broja je u 2003.godini riješeno odnosno otkriveno izvršilaca u 98 predmeta gdje se kao problem pojavio mali stepen otkrivenosti izvršilaca krivičnih djela, odnosno počinioci nisu otkriveni procenutalno u 81,5 % slučajeva što je i od strane Tužilaštva Brčko Distrikta BiH konstatovano i predviđen program mjera sa ciljem efikasnijeg provođenja istraga i otkrivanja izvršilaca krivičnih djela.

U Brčko Distriktu BiH zabilježen je u 2003.godini porast ukupnog kriminala u odnosu na 2002. godinu za 18%, te neznatno opadanje maloljetničkog kriminala s tim da je nužno napomenuti da je u strukturi krivičnih djela izvršenih u Brčko Distriktu BiH najveći broj krivičnih djela protiv imovine i to sa manjim iznosima štete-do 500 KM, a uzrok izvršenja kojih Tužilaštvo Brčko Distrikta BiH nalazi u teškim ekonomsko socijalnim prilikama u Brčko Distriktu BiH i u cijeloj BiH.

Kada se govori o Tužilaštvu Brčko Distrikta BiH značajno je pomenuti da je isto formiralo 34 predmeta u kojima istražuje nestanak 65 konkretno određenih lica, a vezano za nedavna ratna dešavanja na području Brčkog i s tim u vezi počinjena krivična djela ratnih zločina, a prije svega ratnih zločina protiv civilnog stanovništva, a u cilju utvrđivanja postojanja kojih uspostavljen je stalni kontakt i saradnja sa Entitetskim komisijama za traženje nestalih lica.

Vezano za kaznenu politiku Brčko Distriktu BiH važno je istaći da su u 2003.godini donesene presude protiv 354 lica sa 96% osuđujućih od kojih je u 44% slučajeva izrečena uslovna osuda, 15% novčana kazna i 40% kazna zatvora, a što prema konstataciji tužilaštva Brčko Distrikta BiH predstavlja pokazatelj da su sudovi u 2003.godini pokazali osjećaj za potrebom oštrije kaznene politike. No, bez obzira na ovu konstataciju Tužilaštvo Brčko Distrikta BiH je mišljenja da u budućem periodu kaznena politika treba biti oštija pogotovo u krivičnim djelima protiv imovine, bezbjednosti javnog saobraćaja sa smrtnom posljedicom i protiv službene i odgovorne dužnosti, a koji svoj stav je iskazalo i kroz uložene žalbe gdje se u presudama protiv 50 lica nije složilo sa izrečenom krivičnom sankcijom od strane Suda i protiv kojih presuda su uložene žalbe.

Mora se naglasiti, da posebnu teškoću u radu tužilaštava u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, predstavljale su u 2003.godini tzv.»stare istrage«, odnosno predmeti koji su iz ranijih godina a koji su se nalazili u radu kod istražnih sudija i koji su prema prelaznim i završnim odredbama

ZKP-a RS-a i FBiH⁽³³⁾ tužilaštvima dostavljeni odmah ili u roku od 8 (osam) dana na nadležnost i završetak istrage, po stupanju na pravnu snagu navedenih zakona o krivičnom postupku. Ovaj teret sudeći prema prezentiranim izvještajima Republičkog tužilaštva RS-a i Federalnog tužilaštva FBiH, tužilaštva entiteta su sa određenim uspjehom ipak savladala a ovo stoga što je tužilaštvima RS-a ovih predmeta dostavljeno 4.420 protiv 7.137 lica, s tim da su tužilaštva RS-a od 01.07.2003.godine do 31.12.2003.godine završila 1.289 predmeta protiv 1.658 lica. U FBiH tužilaštvima je dostavljeno ukupno ovih predmeta protiv 7.953 lica nakon stupanja na snagu ZKP FBiH 01.08.2003. godini.

Općenito govoreći o stanju kriminaliteta u cijeloj Bosni i Hercegovini, a na osnovu naprijed navedenih podataka, može se reći, da imajući u vidu podatke za 2003.godinu svih Tužilaštava uključujući i Tužilaštvo BiH, kriminalitet u Bosni i Hercegovini je u enormnom porastu u odnosu na 2002. godinu a što je vidljivo iz naprijed pojedinačno datih u ovom pravcu karakteristika za entitete i Brčko Distrikt BiH.

Ukupno u BiH u 2003. godini otkriveno je 20.565 počinitelja krivičnih djela a od strane tužilaštava u Bosni i Hercegovini optuženo, znači procesuirano ukupno 16.677 lica (u koji broj optuženja je ušao i određen broj prijavljenih lica iz ranijih godina) i 34 pravna lica. Ukupno osuđenih izvršilaca krivičnih djela u 2003. godini na sudovima Bosne i Hercegovine je 11.522 lica.

Maloljetnih izvršilaca krivičnih djela u 2003. godini u Bosni i Hercegovini otkriveno je 2.798 a prema 653 maloljetnika sudovi su izrekli zakonom predviđene maloljetničke sankcije.

Nasuprot, uopštenoj ocjeni o porastu kriminaliteta u Bosni i Hercegovini može se reći da maloljetnički kriminalitet biljaži neznatno opadanje a poseban problem na području cijele Bosne i Hercegovine vezano za maloljetnički kriminal je nepostojanje ustanova za sprovođenje vaspitnih mjera odnosno neopremljenost i neuslovnost postojećih ustanova.

Uopšteno gledajući u strukturi krivičnih djela na području cijele Bosne i Hercegovine kvantitativno preovladavaju krivična djela protiv imovine i to krađe i teške krađe, kao i zanemariv broj razbojništva, zatim krivična djela protiv života i tijela sa najvećim brojem izvršilaca krivičnih djela tjelesne povrede i teške tjelesne povrede sa zanemarivim brojem izvršenja i krivičnih djela ubistva. Nadalje, po zastupljenosti izvršenih krivičnih djela veći broj izvršenja krivična djela u Bosni i Hercegovini zauzimaju krivična djela ugrožavanja javnog saobraćaja, zatim krivična

³³ Član 442. stav 2. ZKP-a RS-a i član 452. stav 2. ZKP-a FBiH

djela protiv javnog reda i mira, krivična djela izazivanja opšte opasnosti i krivična djela falsifikovanja isprava, te krivična djela protiv službene i odgovorne dužnosti a koja krivična djela su i u 2002. godini predstavljala enorman broj od ukupno izvršenih krivičnih djela. U 2003. godini, u odnosu na 2002. godinu primjećuje se u većoj mjeri porast finansijskog kriminala, krivičnih djela pranja novca koje djelo u Federaciji BiH nije bilo ni propisano u 2003. godini dok je u Republici Srpskoj KZ RS propisivao ovo krivično djelo ali nije registrovan ni jedan predmet vezano za isto. Međutim, a kako smo već ranije i naveli u 2003. godini se otkrivaju i procesuiraju izvršiocu ovog krivičnog djela kao i u većoj mjeri krivičnog djela porezne utaje a pojavni oblici ovih krivičnih djela su izraženi kroz organizovane grupe kako u okviru entiteta tako i povezanih na cijelom prostoru BiH. Vezano za ova krivična djela iskustva su tužilaštava da se ista realizuju preko takozvanih fiktivnih firmi a čemu su pogodovala rješenja u oblasti poreznog zakonodavstva. Naime Zakonom o porezu na promet proizvoda i usluga propisano je plaćanje poreza na promet proizvoda i usluga u momentu prodaje robe od strane pravnih osoba registrovanih za veleprodaju, odnosno maloprodaju a što je dovelo do registracije velikog broja firmi na osobe sa lažnim identitetom, ili na stvarne osobe koje se u suštini uopšte ne pojavljuju kao vlasnici, a koje su (fiktivne firme) preuzimali na sebe plaćanje ovih poreza koji naravno nikada nije plaćan jer se radi o fantomskim firmama na koji način su Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko Distrikt BiH gubili enormne iznose na ime utvrđenog a neplaćenog poreza. Mada su od perioda (april 2000. godine) kada su uočene prve pojave fiktivnih firmi izvršene određene korekcije zakona vezanih za osnivanje i registraciju pravnih lica na području cijele Bosne i Hercegovine kao i poreznih zakonodavstava entiteta i Brčko Distrikta, tužilaštva u Bosni i Hercegovini će stečena iskustva u ovoj oblasti u uskoj saradnji sa poreznim upravama, carinskim upravama i ministarstvima unutrašnjih poslova, morati pretočiti u prijedloge izmjene propisa koji regulišu ovu oblast i zahtijevati od izvršnih i zakonodavnih organa izmjenu istih a u cilju onemogućavanja daljih aktivnosti budućih izvršilaca krivičnih djela pranja novca i porezne utaje.

Pored navedenog općenito govoreći o kriminalu u Bosni i Hercegovini izražajan je veliki broj neotkrivenih izvršilaca krivičnih djela s kojim problemom će se tužilaštva u Bosni i Hercegovini morati suočiti u narednom periodu a u cilju generalne prevencije, pogotovo što po novim rješenjima ZKP BiH, FBiH, RS-a i Brčko Distrikta je teret otkrivanja izvršilaca krivičnih djela na tužilaštvima a gje se nezaobilazno mora spomenuti da osposobljena tužilaštva moraju pratiti kadrovski i tehnički osposobljeni MUP-ovi čija prvenstveno tehnička osposobljenost u ovom

momentu mišljenja smo nije na nivou da bi mogla odgovoriti ovome zadatku.

Na kraju, imajući u vidu tešku ekonomsku situaciju u cijeloj Bosni i Hercegovini, sa još uvijek osjetnim posljedicama minulih ratnih dejstava za očekivati je dalji porast kriminaliteta u Bosni i Hercegovini, za koji će cijeno tužilaštva Bosne i Hercegovine nakon završene reforme pravosudnog sistema i modernizacije istog biti spremna da pred lice pravde izvedu počinioce krivičnih djela. Zadovoljenje pravde je svugdje težak zadatak, a imajući u vidu u Informaciji naprijed izložene podatke Tužilaštvo Bosne i Hercegovine i tužilaštva RS, FBiH i Brčko Distrikta BiH će imati izuzetno težak zadatak, kojem će se, prognoze su, efikasno moći suprostaviti i uspješno savladati, obzirom da su reizborima u cijeloj Bosni i Hercegovini od strane Visokih sudskih i tužilačkih vijeća Bosne i Hercegovine (koji je još u toku), u tužilaštva birani neovisni, stručni,iskusni i uspješni tužilački kadrovi a gdje ne treba zanemariti veliku pomoć i doprinos kako u pogledu stručnog usavršavanja tako i u pogledu tehničke osposobljenosti koju tužilaštvima Bosne i Hercegovine pruža međunarodna zajednica.

IV Prijedlozi mjera i aktivnosti u cilju stvaranja pretpostavki i uslova za efikasnije vršenje tužilačke dužnosti u Tužilaštvu BiH, kao i u tužilaštvima RS-a, Federacije i Brčko Distrikta.

Imajući u vidu iznesene podatke, ocjene i zapažanja u ovoj informaciji Tužilaštvo Bosne i Hercegovine smatra da je u cilju efikasnijeg rada Tužilaštva Bosne i Hercegovine i tužilaštava u Bosni i Hercegovini neophodno preduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- 1. U cilju jačanja tužilačke organizacije Bosne i Hercegovine kao cjeline i jačeg povezivanja na hijerarhijskom nivou tužilaštava u Bosni i Hercegovini afirmisati princip subordinacije, supstitucije i devolucije, a u cilju efikasnijeg suprostavljanja u borbi protiv svih vidova kriminala, ali i svih vidova uticaja na nezavisnost i samostalnost Tužilaštava.***
- 2. Uložiti vanredne napore za stvaranje uslova za preuzimanje u nadležnost Tužilaštva BiH predmeta genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina, protiv civilnog stanovništva, ranjenika i bolesnika, ratnih zarobljenika, te ostalih krivičnih djela iz ove grupe krivičnih djela propisanih glavom 17. KZ BiH.***

- 3. Kontinuirano i stalno vršiti edukaciju i specijalizaciju tužilaca, kako vezano za primjenu krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, tako i u oblasti međunarodnog prava, posebno konvencija i međunarodnih ugovora ratifikovanih od strane Bosne i Hercegovine.**
- 4. Stvarati uslove za donošenje Zakona o sudskom i tužilačkom budžetu i obezbjeđivanje da se svi nosioci pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini finansiraju iz ovih budžeta, a u cilju otklanjanja negativnih uticaja lokalnih sredina na nezavisnost i samostalnog sudija i tužilaca.**
- 5. Energično preduzeti sve mjere u cilju stvaranja materijalno tehničkih uslova u tužilaštvima Bosne i Hercegovine, posebno obezbjeđenju uslovnih radnih prostora i opreme – računarske tehnike, kako bi se moglo obezbjediti povezivanjem Tužilaštava u jedinstveni računarski sistem sa centralnom bazom podataka.**
- 6. Radi efikasnijeg ostvarivanja zadataka Tužilaštva BiH inicirati i podržavati stvaranje jedinstvenih efikasnih jedinica, ureda i agencija, kao stalnih tijela na nivou države BiH, a u oblasti poreza, carina, finansija uopšte kao i MUP-a, a radi uspješnijeg i bržeg otkrivanja počinitelaca krivičnih djela pogotovo organizovanog kriminala gdje se kao članovi organizovane grupe pojavljuju lica iz oba entiteta i Distrikt Brčko BiH, s tim u vezi podržati uspostavu i jačanje SIPA-e kao do sada jedine policijske agencije na nivou države BiH, a koja će u narednom periodu očekivanja su Tužilaštva BiH sa istim ostvariti usku saradnju u postupcima otkrivanja učinilaca krivičnih djela i s tim u vezi preventivne aktivnosti u borbi protiv kriminala, naročito organizovanog na području cijele BiH.**
- 7. Insistirati na stalnoj edukaciji ovlaštenih službenih lica-MUP-a, FBIH i RS-a, Carina organa, Organa poreznih uprava i Finansijskih policija FBIH i RS-a, te JDGS-a BiH koji pod nadzorom Tužilaštva preduzimaju radnje dokazivanja u okviru istražnog postupka, a u cilju kvalitetnijeg prvođenja istraga, te unapređivati oblike saradnje sa ovim organima u cilju uspješnije zajedničke borbe protiv kriminala.**
- 8. Razvijati saradnju sa izvršnim i zakonodavnim organima vlasti posebno u smislu informisanja tih organa o sprovođenju Zakona BiH, FBIH, RS-a, Brčko Distrikta i Brčko Distrikta BiH, posebno u situacijama kada tužilaštva BiH dođu do saznanja**

da pojedini zakoni u BiH pogoduju nastanku novih pojava oblika kriminaliteta, kako bi se mogle preduzeti mjere da se izmjenama tih zakonskih rješenja uspostavi usklađen i konzistentan sistem zaštite društvenih vrijednosti, prava i sloboda građana.

- 9. Nadalje razvijati razmjenu iskustava i sve oblike saradnje sa OHR-om, EUPM-om, CAFAOM, i svim ostalim međunarodnim organizacijama prisutnim u Bosni i Hercegovini opredjeljeni za pružanje pomoći u reorganizaciji i jačanju pravosuđa u BiH, kao punopravnog člana međunarodnog pravosudnog sistema u borbi protiv svih vidova kriminala kako u Bosni i Hercegovini tako i međunarodnim razmjerama.*

**GLAVNI TUŽILAC
TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
Marinko Jurčević**